

VIRU MAAKOHUS
KOHTUOTSUS
EESTI VABARIIGI NIMEL

Kohtuasja number	2-07-40266
Kohtuotsuse avalikult teatavaks tegemise aeg ja koht	22. detsembril 2008, Narva
Kohtunik	Tamara Šabarova
Kohtuasi	S T Ametiühingu hagi Aktsiaseltsi S S vastu ametiühingute seadusest tuleneva tööandja poolse kohustuse rikkumise lõpetamise ja mittevaralise kahju hüvitamise nõudes
Menetlusosalised ja nende esindajad	Hageja: S T Ametiühing /registrikood xxxxxxxx, asukoht: xxx x, xxx/ Hageja esindaja: Tiia E. Tammeleht /asukoht: Pärnu mnt 41A, 10119 Tallinn/ Kostja: Aktsiaselts S S /registrikood xxxxxxxx, asukoht: xxx x, xxx/ Kostja esindaja: Kai Amos /Advokaadibüroo Amos, Rävala pst 6, 10143 Tallinn/
Menetluse liik	Hagimenetlus
Asja läbivaatamise kuupäev	02.12.2008, avalik kohtuistung
Istungil viibinud isikud	Istungisekretär Jelena Moskaljova, tõlk Tatjana Artemjeva
Istungil osalenud isikud	Hageja seaduslik esindaja, hageja esindaja, kostja esindaja
Resolutsioon	Jätta S T Ametiühingu hagi rahuldamata täies ulatuses.
Menetluskulud	Menetluskulud tsiviilasjas nr 2-07-40266 kannab hageja S T Ametiühing.
Edasikaebamise kord	Kohtuotsust on menetlusosalistel õigus apellatsiooni korras edasi kaevata otse <u>Tartu Ringkonnakohtule</u> (aadress: Kalevi 1; 50050 TARTU; telefonid: 7500702 või 7500703; faks 7500701; e-post: tarturk.info@just.ee või tarturk.menetlus@just.ee) 30 päeva jooksul, alates otsuse tervikuna apellandile (apellatsioonkaebuse esitajale) kättetoimetamisest, kuid mitte hiljem kui viie kuu möödumisel esimese astme kohtu otsuse avalikult teatavastegemisest.
	Vastavalt TsMS § 633 lg 7 tuleb apellatsioonkaebuses märkida, kas apellant soovib asja arutamist kohtuistungil. Vastasel juhul loetakse, et ta on nõus asja lahendamiseга kirjalikus menetluses.

ASJAOLUD, HAGEJA NÕUE JA PÕHJENDUSED

28.09.2007.a esitas S T Ametiühing hagi Aktsiaseltsi S S vastu ametiühingute seadusest tulenevate tööandja poolse kohustuse rikkumise lõpetamise ja mittevahalise kahju hüvitamise nõudes. Hagiavalduse kohaselt tegi hageja 29.08.2007 kostjale kaks pöördumist, millest esimeses palus kostjalt ruumi ametiühingukoosoleku korraldamiseks 05.09.2007 kl 11-st kuni kl 13.30-ni. Teises pöördumises teatas muuhulgas, et soovib nimetatud koosolekule kutsuda Eesti Ametiühingute Keskliidu (EAKL) piirkondliku osakonna juhataja A.S, EAKLi juristi E. D, hageja juhatuse liikme ja usaldusisiku L.K ning usaldusisiku I.R. 30.08.2007 esitas hageja kostjale kirja, milles taotles mainitud koosoleku ajaks eelnimetatud esindajatele ettevõtte territooriumile sissepääsuluba. Taotluses märkis hageja ära EAKLi esindajate nimed, nende isikukoodid ja staatuse EAKLis. Kostja teatas oma 03.09.2007 kirjas, et lubab hagejal koosoleku läbiviimiseks ruumi kasutada. Järgmisel päeval, s.o 04.09.2007 teatas kostja, et vastavalt Sillamäe Sadama ja vabatsiooni territooriumile saabumise eeskirjale on territooriumile lubatud siseneda vaid hageja liikmetel. Teisisõnu, **kostja keeldus lubamast EAKLi esindajaid ettevõtte territooriumile ning tegi sellega võimatuks viimaste osavõtu hageja 05.09.2007 kl 11-st kuni kl 13.30-ni korraldatavast koosolekust.** EAKLi esindajad A. S ja E. D saabusid koosoleku toimumise ajaks kostja territooriumi läbipääsupunkti, kuid sealt ettevõtte territooriumile edasipääsu neile ei võimaldatud. Juhtumi kohta koostas hageja ka asjakohase akti. Hageja juhtis kostja tähelepanu ametiühingute seaduse¹ (AÜS) § 20 lg 1 p-s 2 sätestatule, mille kohaselt on tööandja kohustatud andma vähemalt kord kuus ruumi ametiühinguürituste läbiviimiseks ja lubama neile üritustele ühingu, asutuse või muu organisatsiooni ametiühingu liikmeid, samuti teisi ametiühingute poolt kutsutud isikuid. Kostja oma keelavat seisukohta ei muutnud. Hageja oli sunnitud koosoleku läbi viima EAKLi esindajate osavõtuta, mistõttu jäid koosoleku kõige olulisemad päevakorrapunktid arutamata. Hageja pöördus 05.09.2007 kirjaga ettevõtte omaniku Tiit Vähi poole, milles selgitas, et EAKLi esindajad ei pääsenud hageja 05.09.2007 korraldatud koosolekule hoolimata sellest, et kostja esindajat oli eelnevalt teavitatud. Samas märkis hageja, et selline juhtum on käsitatav ametiühingute seaduse rikkumisena. Sama kirja päisest nähtub hr Vähi käsikirjaline vastus, kus ta märgib "teadmiseks, et külalisi keemiatahase territooriumile pole otstarbekas lubada". Hageja on seisukohal, et **kostja, takistades EAKLi esindajate osalemist hageja koosolekust sellega, et ei taganud teadlikult viimastele sissepääsu ettevõtte territooriumile, rikkus oluliselt AÜS § 20 lg 1 p-s 2 sätestatud tööandja kohustust lubada ametiühingu üritusele ametiühingute poolt kutsutud isikuid.** Kostja püüdi väita, justkui oleks keemiatahase territoorium midagi sellist, millele kõrvalise isiku jalg astuda ei või, on lühidalt katse seada oma seisukoht ja veendumus kõrgemale ametiühingute seadusest. AÜS § 5 lg 3 kohaselt on tööandjatel, nende ühendustel ja esindajatel muu hulgas keelatud ametiühingute tegevuse piiramine ja sekkumine ametiühingute siseasjadesse. Keeldudes EAKLi esindajaid ettevõtte territooriumile sisenemast ja tehes sellega võimatuks viimaste osalemise ametiühingu koosolekul, piiras kostja hageja liikmete võimalust korraldada oma koosolekut vastavalt kehtestatud päevakorrale ning sekkus sellega sisuliselt hageja siseasjadesse. AÜS § 18 lg 1 p 6 kohaselt on ametiühingutel õigus oma eesmärkide saavutamiseks korraldada seadustes ettenähtud korras koosolekuid. AÜS § 18 lg 1 p 8 kohaselt on ametiühingutel õigus koolitada ja nõustada oma liikmeid töö-, sotsiaal- ja muudes töötajate huve puudutavates küsimustes. AÜS § 20 lg 1 p 2 kohaselt on tööandja kohustatud andma vähemalt kord kuus ruumi ametiühinguürituste läbiviimiseks ja lubama neile üritustele ühingu, asutuse või muu organisatsiooni ametiühingu liikmeid, samuti teisi ametiühingute poolt kutsutud isikuid. Hageja leiab, et keeldudes EAKLi esindajaid ettevõtte territooriumile sisenemast ja tehes sellega võimatuks viimaste osalemise ametiühingu koosolekul, põhjustas kostja hagejale mittevahalist kahju, mis väljendub järgmises: Koosolekul osalenud hageja liikmed jäid ilma neile olulisest koolitusest; Koosolekul osalenud hageja liikmetel ei olnud võimalust arutada nende jaoks olulist kollektiivlepingu projekti; Koosolekul osalenud hageja liikmetel puudus võimalus osaleda aktiivselt ametiühingupoliitiliste küsimuste arutelus. Ametiühing saab oma põhikirjalisi eesmärke ellu viia üksnes koos tegutsedes. Selleks, et koos tegutseda, peavad ametiühingud saama vabalt korraldada koosolekuid vm kokkusaamisi, kus arutada ametiühingupoliitilisi küsimusi ja võtta vastu vajalikke otsuseid. Teiseks sõltub ametiühingute tegutsemisvorme suuresti liikmete tõhusast koolitusest. Koolitajateks saavad aga olla eeskätt ametiühingute katusorganisatsiooni

funktsionäärid, kellel on olemas nii vajalikud baasteadmised, kogemused kui ka teave töötajaid puudutavate aktuaalsete teemade kohta riigi majandus- ja sotsiaalspoliitikas. Kolmandaks on ametiühingute üks olulisi tegutsemisväljundeid sõlmitavad kollektiivlepingud, mille abil tagatakse ühest küljest töötajatele õiglasel töö- ja palgatingimused, teisalt töörahu. Arvestades asjaolu, et kostja faktiliselt nurjas hageja koosoleku, mille tulemusena ei saanud hageja liikmed neile vajalikku teavet ja koolitust kollektiivlepingu sõlmimiseks ning oma tegevuse organiseerimiseks, on hageja kahju hinnanguliselt vähemalt 15 000 (viisteist tuhat) krooni. Hageja palub kohustada kostjat lõpetama AÜS § 20 lg 1 p 2 rikkumine ning asuma suhetes hagejaga täitma ametiühingute seadusest tulenevaid nõudeid, mõista kostjalt hageja kasuks välja hagejale tekitatud mittevaraline kahju summas 15 000 (viisteist tuhat) krooni ja jätta hageja kantud kohtukulud, sh riigilõiv ja õigusabikulud kostja kanda. Hageja on nõus asja kirjaliku menetlemisega.

KOSTJA VASTUVÄITED

Vastavalt kostja vastusele, kostja hagi ei tunnista tervikuna ja vaidleb hagile täies ulatuses vastu. **Hageja väide, et kostja ei taganud EAKL-I esindajatele juurdepääsu territooriumile, ei vasta tegelikkusele.** Hageja kirjeldab, et esitas 29.08.2007.a. tööandjale pöördumise paludes luba kasutada 05.09.2007.a. koosoleku pidamiseks ruume. Tööandja rahuldab selle taotluse. Hageja kirjeldab, et esitas 30.08.2008.a. teise pöördumise, milles palus lubada koosolekule EAKL-i esindajaid. Tööandja vastas sellele palvele keelduvalt. Hageja leiab, et sellise keeluga rikkus kostja AÜS § 20 lg 1 p 2 sätestatud tööandja kohustust. Kostja ei nõustu hageja väidetega. Hagejale on teada, et kostja tegutseb AS S S territooriumil asuvates hoonetes. See territoorium kuulub Sillamäe Vabatsiooni koos tolliseadustikuga vabatsiooni püstitatud piirangutega. Kostja ei korralda sellel territooriumil juurdepääsu ega anna välja territooriumile pääsemise luba. See asjaolu on hagejale teada, hageja on lisanud hagile Sillamäe Sadamasse ja vabatsiooni territooriumile saabumise eeskirja (edaspidi Eeskiri, 27.09.2006.a. red.) esimese lehe. Eeskirja p 1.1. kohaselt määrab eeskiri kindlaks julgeoleku tagamiseks vajalikud nõuded Sillamäe Sadama ja vabatsiooni territooriumil ning seal viibimise tingimused kõigile asutustele, rentijatele, klientidele ja ka külastajatele. Eeskirja p 2.2 järgi võib territooriumil viibida vaid sadama juhtkonna loal. Eeskirja p 4.12 reguleerib juurdepääsuluba Sadama territooriumile, nähes ette, et: Sadamasse juurdepääsuloa väljaandmise õigust omab: Sadama juhatuse liige, julgeolekuteenistuse ülem, Sadama kapten, administratiivdirektor.

Luba vormistatakse kirjalikult kindlaks määratud vormis esitatud avalduse alusel kinnitatuna vähemalt ühe ülalmärgitud Sadama ametiisiku resolutsiooniga. Avalduses märgitakse täpselt ära objektide loetelu ja külastamise aeg. Luba vormistatakse lubade büroos. Avalduses märgitakse täpselt ära objektide loetelu ja külastamise aeg. Külastajale antakse ajutine sissepääsuluba.

Sadama administratsioon või külla kutsuja peab tagama külalisele Sadama territooriumil viibimise ajaks saatja. Valvet teavitatakse külastaja marsruudist ja viibimise ajast ning jälgitakse sellest kinnipidamist. Juhul, kui siseneja toob Sadama territooriumile kaasaskantavaid (isiklikke) esemeid, on valvel õigus veenduda nende esemete territooriumile sissetoomise lubatavuses. Kostja ei ole AS Sillamäe Sadama, kostja ei oma õigust välja anda hageja Silmeti Töötajate Ametiühing külalistele territooriumile juurdepääsuluba. Need asjaolud on hagejale teada, hageja esitas kohtule Eeskirja teksti, mille p 4.12 sisaldab külalistele juurdepääsuloa taotlemise korda. Lisaks tuleb arvestada, et Silmeti Töötajate Ametiühing koondab mitme erineva ettevõtja juures töötavaid töötajaid - ametiühingu liikmeid, mistõttu hageja teab vabatsiooni territooriumile juurdepääsuga seonduvad asjaolusid. Kostja ei ole rikkunud AÜS § 20 lg 1 p 2 ettenähtud tööandja kohustust. Kostja teatab täiendavalt, et kostja on selgitanud hagejale võimalust pidada AÜS § 20 lg 1 p 2 nimetatud koosolekuid väljaspool vabatsiooni territooriumi Sillamäel Kesk tn 2 asuvates ruumides. Sellisel juhul külaliste kutsumisel langeb hagejal ära vajadus eraldi neile juurdepääsulubade saamist menetleda. Kostja palub jätta hagi rahuldamata ja menetluskulud lahendada vastavalt seadusele.

KOHTUISTUNG

02.12.2008.a kohtuistungil jäid pooled oma nõuete, vastuväidete, ettepanekute ja nende põhjenduste juurde.

Hageja esindaja seletuste kohaselt soovis S T AÜ korraldada 05.09.2007.a AÜ koosoleku kostja territooriumil, taotledes selleks luba. Kostja vastas taotlusele jaatavalt, ehk siis lubas AÜ-le korraldada selle koosoleku. Järgmisel päeval teatas kostja et koosolekule lubab ta ikkagi ainult AÜ liikmeid ja mitte külalisi. Sellest tulenevalt tegi AÜ kostjale uue pöördumise, kus ta osundab AÜS-le § 20 lg 1 p-le 2, mis ütleb, et tööandja on kohustatud andma vähemalt kord kuus ruumi ametiühinguürituste läbiviimiseks ja lubama neile üritustele ühingu, asutuse või muu organisatsiooni ametiühingu liikmeid, samuti teisi ametiühingute poolt kutsutud isikuid. Ametiühingu poolt väljaspool ühingut, asutust või muud organisatsiooni kutsutud isikute osavõttust tuleb eelnevalt tööandjale teatada. Kirjale kostja ei reageerinud, mille tulemusena tegelikult nurjus hageja korraldatud AÜ koosolek. Nurjumine seisneski selles, et koosolekule olid kutsutud AÜ keskorganisatsiooni ning AÜ keskliidu piirkonnajuht ja AÜ keskliidu piirkonna jurist. Need inimesed olid koosolekule kutsutud just sellepärast, et AÜ liikmetele tutvustada Eesti AÜ-te poliitilisi eesmärke, tegevuskavasid, samuti oli juristi ülesandeks AÜ liikmetele selgitada mitmeid olulisi juriidilise küsimusi. Kogu koosolek oligi üles ehitatud peamiselt nendele päevkorrapunktidele ja nüüd sellel põhjusel kostja keelduski võimaldamast külaliste territooriumile pääsemist. AÜ leiab, et kostja sellise käitumisega on AÜ-le tekitatud tegelikult suures ulatuses mittevaraline kahju. Kostja käitumine kutsus esile AÜ liikmetes negatiivsed emotsioonid, mis tegelikult viisidki koosoleku nurjumisele ja samuti on selle tagajärje oluliselt kahjustanud AÜ maine, lisaks sellele on AÜ sees tekkinud pinge. AÜ on organisatsioon mis põhineb ühinemisvabaduse printsiibil. Kui sekkutakse AÜ tegevusvabadusse, peab sellel olema äärmiselt mõjuv põhjus. Kostja tegevuses seda mõjuvat põhjust ei olnud. Küll aga on AÜ kannatanud sellise tegevuse tõttu. Hageja andis kostjale teada 29.08.07, et koosolek toimub ja soovist külalist kutsuda.

Koosolek toimus 05.09, järelikult oli etteteatamistähtaeg 5 tööpäeva ja see on piisav aeg selleks, et kostja saaks otsustada ja korraldada loa andmise vabatsooni territooriumile sissepääsemiseks.

Kas kostjal oli õigus luba anda? Tegelikult toimib see nii, et loa annab töepoolest julgeolekuteenistuse ülem, kuid luba peab taotlema kostja, kui sellel territooriumil tegutsev ettevõtte. AÜ pöördus esmalt loa saamiseks turvateenistuse ülema poole, kes vastas, et hageja peab pöörduma loa saamiseks ettevõtte juhatus poole, ehk kostja poole. Hageja pöörduski 29.08 AÜ kostja poole, millele viimane vastas, tõlgendades väärt eeskirja, et AÜ külalisi sinna territooriumile lubada ei saa. Kostja esindaja viitas hr Vähi vastusele hageja 05.09 pöördumisele. Hageja oli sunnitud pöörduma hr. Vähi poole, kuna sai kostjalt keeldumise. Hr. Vähi vastas, et külalistele sissepääsu lubamine ei ole otstarbekas, mis on hr Vähi arvamus, kuid mis ei ole keeld. Aga kui vaatame eeskirju on seal selgelt reguleeritud nende lubade väljastamine. AÜ pöördus hr Silde poole juhindudes AÜS-st, millest viimane oleks pidanud aru saama, et tal on seadusest tulenev kohustus võimaldada AÜ-l korraldada koosolek tema territooriumil ja kutsuda sinna külalisi. Juhindudes samadest eeskirjadest pidi hr Silde esitama turvateenistuse ülemale vastava taotluse ja asi oleks sellega olnud lahendatud. Ei saa väita, et mingi ettevõtte sisedokument on seadusest ülim. Kostja esindaja väljendab oma arvamust, mis võis koosolekul juhtuda ja kuidas peaks AÜ oma koosoleku korraldama ning kas see oli koosolek või koolitus. AÜ-d on vabad korraldama oma koosolekuid ja otsustama küsimusi, millest rääkida, sekkumiseta nii riigi, kui ka tööandja poolt. Koosolekul tahtis AÜ arutada AÜ-te keskliidu esindajatega väga tähtsaid küsimused. Sellest tulenevalt rõhutan, et AÜ kahjunõude summa on suhteliselt tagasihoidlik.

Me võime arvata, et see läbisaamine on enam-vähem normaalne. Samas, mis nüüd takistab selle asja juures kokkuleppele jõudmise. See on kostja negatiivne hoiak ja soovimatus AÜ-ga kokkuleppele jõuda. Küsimus on nüüd kollektiivlepingu raames usaldusisikutele vaba aja võimaldamisest ja selle hüvitamisest. AÜS on VÕS osas eriseadus. AÜS-s on säte, et kui tööandja oma kohustusi AÜ-te ees ei täida, siis võib AÜ nõuda mittevaralise kahju hüvitamist.

Pööran kohtu tähelepanu hr. Rait Maruste raamatule „Konstitutsionalism“. Seal kommenteeritakse EV põhiseaduse § 25 moraalse kahju hüvitamisest. Moraalne kahju ei tähenda täpselt seda, mida tähendab mittevaraline kahju. Raamatus viidatakse Euroopa kohtu lahenditele.

Euroopa kohus on nendes küsimustes äärmiselt ühemõtteliselt viidanud sellele, et muuhulgas ka AÜ-tele tekitatud mittevahaline kahju kuulub hüvitamisele ja mis on meile äärmiselt olulised ja siduvad.

Kostja esindaja väitel kostja hagi ei tunnista, kuna viidatud rikkumisi kostja toime ei pannud. Kostjal pole olnud mitte mingit kavastust sekkuda AÜ asjadesse sh. takistada AÜ ürituste korraldamist. AÜ teatas oma ruumi soovi vajadusest liiga lühikese aja jooksul ette. Tööandja teatas õigeaegselt, et lubab kasutada ametiühingu liikmetel koosoleku pidamiseks ruumi 05.09. kell 11.30-13.00. Kostja poolt hagejale saadetud kirjas on mustvalgelt öeldud, et luban kasutada SEJ AÜ liikmetel koosoleku nõupidamisruumi. Otseselt keeldu väljendas AÜ-le mitte kostja kui tööandja, vaid tegemist on eraldi seisva juriidilise isikuga kelleks on AS Sillamäe Sadam. Keelu andmine tugineb AS Sillamäe Sadam kehtestatud Sillamäe Sadam vabatsooni saabumise eeskirjadele, mida kostja ise märkis. Hageja esitatud kirjavahetusest nähtub, et hageja pöördusidki AS-i Sillamäe Sadam poole, kes keeldus loa andmisest. Antud asjas ei olnud kostjal mitte mingit tahet mitte AÜ-le kaikkaid kodarasse loopida. Arvame, et AÜ-l lasub ka kohustus teha selgeks tööandja juures kehtiv kord ja reeglid. Vabatsooni eeskiri on tegelikult kohustuslik. Välja on antud 10.09.2004.a VV korraldus nr 709 k, Sillamäe vabatsooni kohta. Eesti astus Euroopa Liitu ja sellest tulenevalt on vastuvõetud terve rida õigusakte, mis muu hulgas reguleerivad vabatsooni. Kord on kohustuslik AS Sillamäe Sadam vabatsoonile, mille territooriumil asub kostja. AÜ-l lasus kohustus kontrollida nimetatud asjaolu külalise saabumise aspektist. Külaliste saabumisest oli teatanud liiga vähe aega ette. Kui külaliste saabumisest oleks ette teatatud piisava ajavaruga, oleks võinud nende osalemine koosolekul lahendada kahel viisil: kas korraldada koosolek vabatsooni väljaspool asuvates ruumides või andes külalistele erandkorras luba vabatsooni sisenemiseks. Tundub et hagejale tekitatud kahju seisneb sellest, et tegemist oli koolitusega, kuid ruume paluti koosoleku läbiviimiseks. Päevakorras oli selline küsimus nagu olukord AS-s S S ja esinejaks oli märgitud juhatuse liige A. S. Kui soovitakse sellist fundamentaalset ettekannet, tuleks ka juhatuse liikmele anda vähemalt natuke aega selleks, et ta saaks ette valmistada. Kirjas hr. Ago Silde kinnitab küll oma valmisolekut kohtuda, kuid ka teatab, et kahjuks ta nii lühikese ajaga ei saa oma töökava muuta ja koosolekul osaleda. AÜ ei saanud loota, et juhatuse liikmel on nii lühikese etteteatamistähtaja jooksul võimalik koosolekust osa võtta ja teha siis seal korralik ja vajaminev ettekanne või ülevaade. Hageja käsitles see koosolek koolitusena. Kokkuvõttes leian, et ametiühingu ja tööandja esindajate koostöö laabub ja tänaseks on olukord stabiliseerunud. Mis puudutab mittevahalist kahju, siis üldnormina on AÜS § 26, võib olla peaks siiski kahju kirjeldama VÕS järgi.

KOHTUOTSUSE PÕHJENDUS

Kohus, tutvunud toimiku kirjalike materjalidega, hinnanud tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 232 lg 1 tulenevalt tsiviilasjas esitatud tõendeid igakülgsest, täielikult ja objektiivselt nende kogumis leiab oma siseveendumuse kohaselt, et hagi ei ole põhjendatud ja ei kuulu seega rahuldamisele täies ulatuses.

Vastavalt ametiühingute seaduse (edaspidi AÜS) § 5 lg 3 tööandjatel, nende ühendustel ja esindajatel, riigiasutustel ja kohalikel omavalitsusüksustel on keelatud ametiühingute laialisaatmine, tegevuse piiramine või keelustamine ja sekkumine ametiühingute siseasjadesse.

Tulenevalt AÜS § 18 lg 1 p 8 pädevuse teostamiseks on ametiühingutel õigus koolitada ja nõustada oma liikmeid töö-, sotsiaal- ja muudes töötajate huve puudutavates küsimustes.

AÜS § 20 lg 1 p 2 kohaselt tööandja on kohustatud andma vähemalt kord kuus ruumi ametiühinguiirituste läbiviimiseks ja lubama neile üritustele ühingu, asutuse või muu organisatsiooni ametiühingu liikmeid, samuti teisi ametiühingute poolt kutsutud isikuid. Ametiühingu poolt väljaspool ühingut, asutust või muud organisatsiooni kutsutud isikute osavõttust tuleb eelnevalt tööandjale teatada.

AÜS § 25 lg 1 kohaselt käesoleva seaduse sätete kohaldamisel tekkinud individuaalsed töövaidlused töötajate või ametiühingu valitud esindajate ja tööandja vahel lahendatakse individuaalsete töövaidluste lahendamise korras ning avalikus teenistuses tekkinud vaidlused lahendatakse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras. Sama paragrahvi lg 2 sätestab, et käesoleva seadusega sätete kohaldamisel tekkinud muud vaidlused lahendatakse kohtu korras.

AÜS §-st 26 tulenevalt on ametiühingul, mille õigusi rikuti, õigus nõuda rikkumise lõpetamist, kohustuse täitmist ning tekitatud varalise ja mittevaralise kahju hüvitamist.

Antud juhul tuleb esiteks tõdeda, et töötajate ametiühingute poolt kollektiivse tegevuse korraldamist tuleb pidada kuuluvaks õigusliku autonoomia piiresse, mis on ametiühingutel – mis ei ole avalik-õiguslikud isikud – eelkõige seadustes tunnustatud ametiühinguvabaduse alusel.

Kollektiivse tegutsemise õigust tunnustatakse ka mitmes rahvusvahelises õigusaktis – näiteks 18. oktoobril 1961 Torinos allakirjutatud Euroopa sotsiaalharta, mida on pealegi EÜ artiklis 136 otseselt mainitud, ja konventsioon nr 87 ühinemisvabaduse ja organiseerumisõiguse kaitse kohta, mille Rahvusvaheline Tööorganisatsioon võttis vastu 9. juulil 1948 – ning samuti tunnustatakse seda aktides, mille liikmesriigid on koostanud ühenduse tasandil või Euroopa Liidu raames, näiteks ühenduse harta töötajate sotsiaalsete põhiõiguste kohta, mis võeti vastu 9. oktoobril 1989 Strasbourgis toimunud Euroopa Ülemkogu istungil ja mida on samuti mainitud EÜ artiklis 136, ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta, mis kuulutati välja 7. detsembril 2000 Nice'is (EÜT C 364, lk 1).

Kuigi kollektiivse tegutsemise õigust tuleb tunnustada kui põhiõigust, mis on lahutamatu osa ühenduse õiguse üldpõhimõtetest, võib selle kasutamisele siiski seada piiranguid. Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 28 kohaselt on need õigused kaitstud vastavalt ühenduse õigusele ning siseriiklikele õigusaktidele ja tavadele.

Tuleb täheldada, et **õigus töötajate kaitsmise eesmärgil** kollektiivselt tegutseda on õigustatud huvi. **Euroopa Kohus on tunnistanud, et töötajate kaitsmine on ülekaalukas avalik huvi** (23. novembri 1999. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-369/96 ja C-376/96: Arblade jt, punkt 36; 15. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-165/98: Mazzoleni ja ISA punkt 27, ning 25. oktoobri 2001. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-49/98, C-50/98, C-52/98–C-54/98 ja C-68/98–C-71/98: Finalarte jt, punkt 33).

Hageja väidab, et kostja takistas EAKL-i esindajate osalemist hageja koosolekul, kuna ei taganud teadlikult viimastele sissepääsu oma territooriumile, millega rikkus oluliselt AÜS § 20 lg 1 p-s 2 sätestatud tööandja kohustust lubada ametiühingu üritusele ametiühingute poolt kutsutud isikuid ja piiras hageja liikmete võimalust korraldada oma koosolek vastavalt kehtestatud päevakorrale ning sekkus sellega sisuliselt hageja siseasjadesse. Kostja põhjustas hageja mittevaralist kahju, mis seisneb selles, et koosolekul osalenud hageja liikmed jäid ilma neile olulisest koolitusest, koosolekul osalenud hageja liikmetel ei olnud võimalust arutada nende jaoks olulist kollektiivlepingu projekti, koosolekul osalenud hageja liikmetel puudus võimalus osaleda aktiivselt ametiühingupoliitiliste küsimuste arutelus. Ametiühing saab oma põhikirjalisi eesmärgi ellu viia üksnes koos tegutsedes. Selleks, et koos tegutseda, peavad ametiühingud saama vabalt korraldada koosolekuid vm kokkusaamisi, kus arutada ametiühingupoliitilisi küsimusi ja võtta vastu vajalikke otsuseid. Teiseks sõltub ametiühingute tegutsemisvorm suuresti liikmete tõhusast koolitusest. Koolitajateks saavad aga olla eeskätt ametiühingute katusorganisatsiooni funktsionäärid, kellel on olemas nii vajalikud baasteadmised, kogemused kui ka teave töötajaid puudutavate aktuaalsete teemade kohta riigi majandus- ja sotsiaalpoliitikas. Kolmandaks on ametiühingute üks olulisi tegutsemisväljundeid sõlmivad kollektiivlepingud, mille abil tagatakse ühest küljest töötajatele õiglased töö- ja palgatingimused, teisalt töörahu. Arvestades asjaolu, et kostja faktiliselt nurjas hageja koosoleku, mille tulemusena ei saanud hageja liikmed neile vajalikku teavet ja koolitust kollektiivlepingu sõlmimiseks ning

oma tegevuse organiseerimiseks, on hageja kahju hinnanguliselt vähemalt 15 000 (viisteist tuhat) krooni. Hageja palub kohustada kostjat lõpetama AÜS § 20 lg 1 p 2 rikkumine ning asuma suhetes hagejaga täitma ametiühingute seadusest tulenevaid nõudeid, mõista kostjalt hageja kasuks välja hagejale tekitatud mittevaraline kahju summas 15 000 (viisteist tuhat) krooni ja jätta hageja kantud kohtukulud, sh riigilõiv ja õigusabikulud kostja kanda.

Vastavalt esitatud tõenditele (tl 5, tõlke tl-l 41) pöördus hageja 29.08.2007 kostja poole palvega lubada kasutada 05.09.2007.a. koosoleku pidamiseks ruume kella 11.30 kuni kella 13.00. Kostja rahuldab selle taotluse oma 03.09.2007 vastusega nr 5.2-20/450 (tl 7).

30.08.2007.a esitas hageja kostjale teise pöördumise (tl 6, tõlke tl-l 42), milles palus lubada koosolekule EAKL-i esindajaid. Tööandja vastas oma 04.09.2007 kirjaga sellele palvele keelduvalt (tl 8).

Poolte vahel puudub vaidlus selle üle, et kostja tegutseb AS Sillamäe Sadam territooriumil asuvates hoonetes. See territoorium kuulub Sillamäe Vabatsiooni koos tolliseadustikuga vabatsioonile püstitatud piirangutega. Kostja ei korralda sellele territooriumile juurdepääsu ega anna välja territooriumile pääsemise luba. See asjaolu on hagejale teada. Samuti ei ole vaidlust selle üle, et külalisi ei lubanud Sadama territooriumile.

Sillamäe Vabatsiooni ja Sadama territooriumil viibimise eeskirja (edaspidi Eeskiri) (tl 9-13, esimese lehe tõlke tl 44) p 1.1 kohaselt määratleb eeskiri nõuded vajaliku turvataseme tagamiseks, nõuded Sillamäe Sadama territooriumile pääsuks ja seal viibimiseks rendiasutuste, klientide, töövõtuorganisatsioonide, firmade, asutuste, ettevõtete (edaspidi Rendiasutuste) personalile ja ka eraisikuist sadama külastajatele. Eeskirja p 2.2 järgi sadama territooriumil lubatakse viibida ainult Sadama juhtkonna loal. Eeskirja p 4.12 kohaselt (tl 11 pöördel) Sadamasse juurdepääsuloa väljaandmise õigust omab: Sadama juhatuse liige, julgeolekuteenistuse ülem, Sadama kapten, haldusdirektor. Luba vormistatakse kirjalikult kindlaks määratud vormis esitatud avalduse alusel kinnitatuna vähemalt ühe ülalmärgitud Sadama ametiisiku resolutsiooniga. Avalduses märgitakse täpselt ära objektide loetelu ja külastamise aeg. Luba vormistatakse lubade büroos. Avalduses märgitakse täpselt ära objektide loetelu ja külastamise aeg. Külastajale antakse ajutine sissepääsuluba. Sadama administratsioon või külla kutsuja peab tagama külalisele Sadama territooriumil viibimise ajaks saatja. Valvet teavitatakse külastaja marsruudist ja viibimise ajast ning jälgitakse sellest kinnipidamist. Juhul, kui siseneja toob Sadama territooriumile kaasaskantavaid (isiklikke) esemeid, on valvel õigus veenduda nende esemete territooriumile sissetoomise lubatavuses.

Hageja 30.08.2007 kirjast (tl 6, tõlke tl-l 42) on näha, et ta pöördus loa saamiseks AS Sillamäe Sadama turvateenistuse juhi poole, kes keelas pääsu AS Silmeti territooriumile ning selgitas hagejale, et pääsemiseks ASi S S territooriumile tuleb hagejal pöörduda ettevõtte juhtkonna poole taotlusega, mille alusel vormistatakse läbipääsuluba taotluses nimetatud isikutele.

Vastavalt kostja 04.09.2007 vastusele (tl 8) seoses 05.09.2007 toimuva ametiühingu liikmete koosolekuga territooriumile lubatud siseneda vaid SEJ ametiühingu liikmetel.

Ülalmainitud loetletud Eeskirjade punktide ja mainitud kirjavahetuse alusel jõudis kohus järeldusele, et kostja lähtus Eeskirjadest ja ei ole alust väita, et kostja ei lubanud külalisi ametiühingu koosolekule eesmärgiga takistada EAKL-i esindajate osalemist hageja koosolekust ja piirata hageja liikmete võimalust korraldada oma koosoleku vastavalt kehtestatud päevakorrale ning sekkuda sellega sisuliselt hageja siseasjadesse.

Kohus, arvestades poolte poolt esitatud ja kohtu poolt juba loetletud ja uuritud tõendid ja väited, leiab, et hageja on ise süüdi selles, et külalisi ei lubatud territooriumile siseneda. Eeskirjades ei ole küll märgitud, kui palju aega ette tuleb taotleda luba territooriumile sisenemiseks.

Kohtule ei ole esitatud andmeid, kui vara ja mis etteteatamistähtajaga on kokku kutsutud eelmised ametiühingu koosolekud, st. milline on poolte vahelistes suhetes, arvestades seda, et tegemist on kolmandale isikule kuuluva territooriumiga välja kujunenud tava ja praktika koosolekute organiseerimisel.

Kuid arvestades asjaoluga, et koosolekule olid kutsutud külalised väljastpoolt, koolituse mahukust ja koosoleku päevakorras olevate küsimuste tähtsust ametiühingu liikmete jaoks, ei ole koosolekust etteteatamiseks sh. külalistele loa taotlemiseks 5 tööpäeva mõistlik aeg. Kostja esindaja selgitas kohtuistungil, et kui hageja oleks teatanud sellest, et koosolekule kutsutakse külalised väljastpoolt varem, ei oleks olnud probleemi külaliste pääsemisega kostja territooriumile, või siis oleks kostja leidnud teise ruumi koosoleku läbiviimiseks, kus ei oleks olnud vaja luba territooriumile sisenemiseks.

Eeltoodust lähtudes leiab kohus, et kostja ei ole rikkunud AÜS § 20 lg 1 p 2 tulenevad kohustusi ja hageja nõue kohustada kostjat lõpetama AÜS § 20 lg 1 p 2 rikkumine ei kuulu rahuldamisele.

Mittevaralise kahju hüvitamise nõue

Vastavalt Eesti Vabariigi Põhiseaduse § 25 on igal inimesel õigus talle ükskõik kelle poolt õigusvastaselt tekitatud moraalse ja materiaalse kahju hüvitamisele.

AÜS §-st 26 tulenevalt ametiühingul, mille õigusi rikuti, on õigus nõuda rikkumise lõpetamist, kohustuse täitmist ning tekitatud varalise ja mittevaralise kahju hüvitamist.

Võlaõigusseaduse (VÕS) § 1 lg 1 kohaselt käesoleva seaduse üldosas sätestatud kohaldatakse kõikidele käesolevas seaduses või muudes seadustes nimetatud lepingutele, muu hulgas töölepingule, ja muudele mitmepoolsetele tehingutele, samuti lepingutele, mida ei ole küll seaduses nimetatud, kuid mis ei ole seaduse sisu ja mõttega vastuolus, samuti võlasuhetele, mis ei ole tekkinud lepingust.

Tulenevalt VÕS § 2 lg 1 kohaselt võlasuhe on õigussuhe, millest tuleneb ühe isiku (kohustatud isik ehk võlgnik) kohustus teha teise isiku (õigustatud isik ehk võlausaldaja) kasuks teatud tegu või jätta see tegemata (täita kohustus) ning võlausaldaja õigus nõuda võlgnikult kohustuse täitmist. Sama paragrahvi lg 2 sätestab, et võlasuhte olemusest võib tuleneda võlasuhte poolte kohustus teatud viisil arvestada teise võlasuhte poole õiguste ja huvidega. Võlasuhe võib sellega ka piirduda.

VÕS § 3 p-st 2 tuleneb, et võlasuhe võib tekkida kahju õigusvastasest tekitamisest.

VÕS § 127 lg 1 kohaselt kahju hüvitamise eesmärk on kahjustatud isiku asetamine olukorda, mis on võimalikult lähedane olukorrale, milles ta oleks olnud, kui kahju hüvitamise kohustuse aluseks olevat asjaolu ei oleks esinenud. Sama paragrahvi lg 4 järgi isik peab kahju hüvitama üksnes juhul, kui asjaolu, millel tema vastutus põhineb, on kahju tekkimisega sellises seoses, et tekkinud kahju on selle asjaolu tagajärg (põhjuslik seos). Sama paragrahvi lg 6 esimesest lausest tulenevalt kui kahju tekitamine on kindlaks tehtud, kuid kahju täpset suurust ei saa kindlaks teha, muu hulgas mittevaralise kahju tekitamise ja tulevikus tekkiva kahju korral, otsustab hüvitise suuruse kohus.

Vastavalt VÕS § 128 lg 1 hüvitamisele kuuluv kahju võib olla varaline või mittevaraline. Sama paragrahvi lg 5 sätestab, et mittevaraline kahju hõlmab eelkõige kahjustatud isiku füüsilist ja hingelist valu ning kannatusi.

Kohus leiab, et mittevaralise kahju hüvitamise nõude osas tuleb lähtuda VÕS-i sätetest.

Tulenevalt VÕS § 1043 teisele isikule (kannatanu) õigusvastaselt kahju tekitanud isik (kahju tekitaja) peab kahju hüvitama, kui ta on kahju tekitamises süüdi või vastutab kahju tekitamise eest vastavalt seadusele.

VÕS § 1045 lg 1 p 7 kohaselt kahju tekitamine on õigusvastane eelkõige siis, kui see tekitab seadusest tulenevat kohustust rikkuva käitumisega.

VÕS § 1050 lg 1 sätestab, et kahju tekitaja ei vastuta kahju tekitamise eest, kui ta tõendab, et ei ole kahju tekitamises süüdi, kui seadusega ei ole sätestatud teisiti. Sama paragrahvi lg 2 kohaselt käesoleva peatüki tähenduses arvestatakse isiku süü hindamisel muu hulgas tema olukorda, vanust, haridust, teadmisi, võimeid ja muid isiklikke omadusi.

Ülalnimetatute sätete alusel vastutuse tekkimise eelduseks on vajalik järgmise nelja elemendi samaaegne olemasolu: 1) seadusega kaitstud õigushüvede rikkumise tulemusena peab olema kannatanul tekkinud kahju; 2) kahju tekkimise põhjuseks peab olema kahjutekitaja käitumine ehk kahju tekkimine peab olema kausaalses seoses isiku õigusvastase teoga; 3) kahju peab olema tekitatud õigusvastaselt; 4) kahju peab olema tekitatud süüliselt, seega kas tahtlikult või hooletuse tõttu. Ühegi tingimuse puudumisel nõuet rahuldada ei saa.

Hageja on esitanud hagi nõude mittevaralise kahju hüvitamiseks, seega peab hageja muuhulgas tõendama, et tal esineb õiguslikus mõttes mittevaraline kahju.

Hageja on hagiavalduses märkinud, et tema mittevaraline kahju seisneb selles, et koosolekul osalenud hageja liikmed jäid ilma neile olulisest koolitusest, koosolekul osalenud hageja liikmetel ei olnud võimalust arutada nende jaoks olulist kollektiivlepingu projekti, koosolekul osalenud hageja liikmetel puudus võimalus osaleda aktiivselt ametiühingupoliitiliste küsimuste arutelus.

Hageja poolt esitatud 05.09.2007 protokollist nr 2 (tl 19-27) tuleneb, et koosolek toimus ja seal arutati küsimusi, mida oleks võinud arutada ka ilma kutsutud isikuteta.

Kohus tuvastanud, et külalised ei saanud koosolekul viibida mitte kostja süü tõttu, vaid pigem hageja enda süü tõttu, kes ei vormistanud õigeaegselt ja vormikohaselt taotlust külaliste territooriumile sissepääsemiseks.

Seega leiab kohus, et kuna kostja süü hagejale mittevaralise kahju tekitamises ei ole leidnud tõendamist, et kuulu rahuldamisele ka hageja nõue mittevaralise kahju hüvitamises.

Ülaltoodu alusel jätab kohus hagi täies ulatuses rahuldamata.

MENETLUSKULUD

Vastavalt TsMS § 162 lg 1 kannab hagemenatluse kulud pool, kelle kahjuks otsus tehti. Sama paragrahvi lg 2 kohaselt pool, kelle kahjuks otsus tehti, hüvitab teisele poolele muu hulgas kohtumenatluse tõttu tekkinud vajalikud kohtuvälised kulud.

TsMS § 173 lg 1 kohaselt esitab asja menetlenud kohus menetluskulude jaotuse menetlusosaliste vahel kohtuotsuses või menetlust lõpetavas määruses. Ülaöeldust ning TsMS § 162 lg-test 1 ja 2 lähtudes leiab kohus, et menetluskulud antud tsiviilasjas peab kandma hageja, kelle kahjuks otsus on tehtud.

Kohus selgitab kostjale, et TsMS § 174 lg 1 alusel võib menetlusosaline nõuda asja lahendanud esimese astme kohtult menetluskulude rahalist kindlaksmääramist lahendis sisalduva kulude proportsionaalse jaotuse alusel 30 päeva jooksul, alates kulude jaotuse kohta tehtud **lahendi jõustumisest**.

Kohus teeb otsuse eeltoodust tulenevalt ja juhindudes TsMS §-dest 441 lg 1, 442, 468 lg 3, 630 lg 1, 632 lg 1.

Tamara Šabarova
Kohtunik